

KOSSUTH LAJOS AMERIKAI UTLEVÉLE

A napokban a parlamenti muzeumnak nagyértékű történelmi okmányt ajánlottak fel megvételére. A muzeális tárgyak értéke általában pénzben ki sem fejezhető — ennek az okmánynak becsé is idővel állandóan növekedni fog, ha csak ronggyá nem szakad, el nem kallódik valamiképen. A nemzetgyűlés muzeuma a pénzhány miatt csupán ötszáz forintot kínálhatott érte, de tulajdonosa, aki anyagi gondjait akarja enyhíteni vele ezért az összegét nem engedte át. Píllanatnyilag alkutárgya a nagy magyar történelmi emlékeket idéző és kifejező okmány. Tíntával bejegyezett sorokban, a lassan fészoló és mulló papíron ott ég és villogdik annak a küldetésnek lángja, amely getelensége hősének, Kossuth Lajosnak a magyar szabadság színeit fűjgónak idézte beragyogta. Ez a láng egy századot át nevitette és nevit még ma is.

Az okmány, az az utlevél, amelyet 1851 szeptember 6-án a konstantinápolyi amerikai nagykövet, George P. Marsh állított ki Kossuth Lajosnak, Magyarország kormányzójának.

Ez az utlevél tette lehetővé számára, hogy a tengerentúl szóval és írásban a kossuthi szellem terjesztésével folytassa arra irányuló tevékenységét, hogy Magyarországot kiragadja a habsburgi karmok közül és megteremtse az ország függetlenségét. Hogy milyen hatást ért el Kossuth amerikai útjával, tudjuk. Kísérlete meghiúsult, de a magyar szabadság eszméjének megnyerte Amerika népeit.

New Jersey állam első és felsőházának, Kossuth amerikai látogatásakor kibocsátott, díszes kiállítású nyomtatott határozata bizonyítja, hogy a magyar szabadsághős küldetése nem maradt hiábavaló.

E határozatban New Jersey felhívta az Egyesült Államok kongresszusát, hogy követi útján tiltakozzon az 1849-i cári orosz intervenció ellen és követelje Magyarország függetlenségét.

Ebből a most véletlenül, az élet változása folytán felbukkant okmányból, a "magas portánál" akreditált amerikai nagykövet kiállította utlevélből megtudjuk azt is, milyen kísértettel utazott Kossuth Lajos.

A franciánylevű, tíntával írt bejegyzés szerint, az első magyar köztársaság elnöke tizenkettő magyar szált Törökországban hajóra.

Kíséretében vett felesége és három gyermeke, négy katonai személy, még egy hölgy a gyermekek — nyilván a kiserők egyikének hozzátartozói — és egy inas.

Az utlevél most eladó. Utja meglehetősen kalandos: más emigrációs iratokkal együtt egy Teleki-terti összerésnél találták meg a századforduló után. Az okmányok egy táskából kerültek elő, amely már husz éve hevert, porosodott a zsi-bárusnál. Mészáros Győző pesti kávé-vásárolta meg és tőle került jelenlegi tulajdonosához, ugyancsak vétel útján. Most ismét gazdát keres, azuttal a muzeumok tájékán — olyan körben tehát, ahol a nagyértékű okmányok a többi dokumentummal együtt végre végleges helyére kellene kerüljenek.

Amikor tudomásunkra jutott, hogy a parlamenti múzeum, miután pénz nem állt rendelkezésre, nem tudta megvásárolni Kossuth amerikai utlevélét, utána eredtünk, mert érdekelt, ki birtokolja. A királyi ház, ahova eljutottunk, a múlt századból maradt itt és amikor beletrünk a lakásba, magunk is a múlt századba kerülünk. Ma már ritkák az ilyen lakások, a kor és az idő változása, az alig lezajlott pusztító háború a népek láthatatlan forradalma, amelynek hazánk is részese lett, feldúlta és a múlt emlékeivé tette ezeket a nagy-polgári otthonokat, amelyek az ugyancsak széthullott főúri lakos-tályokat utánozták. Ez az otthon is a múlté, idézve a korszakot, mikor egyesek öncélúan kincseket halmozhattak fel falak köz, egy-egy kis muzeumot is berendezve. Ki tudná számon tartani és felszámolni a még mindig magánkézben lévő műtérkeket és történelmi dokumentumokat, amelyek, ha a köz muzeumaiba kerülnek, az ország egész népet gazdagítják, szélesítik történelmi látását, melyitene nék el öntudatát? Nos, a kor, amelyet ma élünk, átmenet ez ut felé — megcsappannak a magánvagyonok és birtokosaik a nap élet-gondjaiban, bizony kénytelenek megválni olyan értékeiktől, amelyeket évtizedeken át szinte elrejtve tartottak a fényes parkettájú termekében, antik bútorok között.

S itt fekszik előtünk az asztalon, Kossuth amerikai utlevele mellett még egy sor fontos emigrációs irat és más ritka kossuthi emlékek.

Egy eredeti miniatűr Kossuth gyermekeit ábrázolja. Ferencet, Lajos Tibort és Vilánt. Kétoldalas, lassan sárguló eredeti kézirat 1837-ből: az a vádirat, amelynek alapja Kossuth Lajost — az országgyűlésről írott tudósításaiert — a Királyi Tábla, majd a Hét-személyes Tábla börtönre ítélte.

S egy másik eredeti kézirat, Görgey Artúr, ez is 1849-ből, Ó-

Aradról keltezte megismerve Kossuth Lajosnak, Magyarország kormányzójának.

A kisssé kuszált és sok áthúzás-sal: az irás körben más-más fogalmazással szerkesztett leveleiben — mint látni az ember a feszültséget, a gondot, amely Görgey Világos előtt elhűlt — a fővezér válaszul Kossuthnak arra a leveleire, amelyben az ellenséggel való szabad tárgyalásokra kapott engedélyt. Azt írja Görgey, hogy a felhatalmazás neki nem elég, követeli Kossuthnak és a kormány-nak lemondását és hogy tárgyalás-sát nyugodtan folytathassa, a teljes polgári és katonai hatalom ráruházását.

Ezek az okmányok, az első történelmi emlékei — ma eladók!

S ugyanitt, a királyi palatájában Kossuth néhány levele az emigrációból. Különösen megkapó és megráto — jelképes, hogy e levelek, Kossuth Lajos valamennyi emigrációs levele fekete gyászszegélyű papírra íródott, fekete gyászszegélyű borítékban érkeztek a házába, amelynek sorsa miatt, függetlensége elvesztése miatt a türini remete ideig végig nem lehetett nyugalmat. Rendkívül figyelemreméltó egy Turinból, 1868-ban keltezett levél, amelyben Kossuth a Polgári Demokrata Körnek, továbbá egy sereg más egyesület-nek és magánosoknak, Losoncól Zalaegerszegig, megköszöni a róla való megemlékezést. Üzenetében Kossuth kifejezi óhaját, hogy a hazában ne szűnjék meg a szándék, törhetetlenül kündeni "hazánk önállóságáért" és levelet azzal a reménnyel fejezi be: bárha 1868 hozna olyan dicsőséget, amilyen kárhozatot 1867 — a kiegyezés — hozott. A remény korai volt.

Még egy gyászszegélyes levél, ugyancsak Turinból, 1899-ből — de ezt már, ott ével Kossuth Lajos halála után, fia, Ferenc és Lajos Tivadar iratja, Madarász Józsefnek, a Függetlenségi Párt vezetőjének címzve. Kossuth Ferenc és fivére a levelelben azt a szándékukat nyilvánították, hogy — miután Kossuth holtestének hazahozataláról és itthoni ünnepélyes temetéséről tárgyaltak — a temetést és ezzel Kossuth szellemét, örökségét egyik párt se sajátítsa ki magának.

Ezek az irások, az eredeti emlékek, s Kossuth amerikai utlevele — ha ugys eladók — mielőbb kerüljenek valamelyik muzeumunkba, ahol a helyük van: Erre kell, hogy pénze legyen a magyar demokráciának!